

Benő Attila

EGY SZÁZAD ARCAI

RÉSZLETEK EGY HOSSZABB KÖLTEMÉNYBŐL

*Egy századnyi erdélyi,
honvédelemre alkalmatlan
közlegény állt hajdan
beszürkült Bukarestben
őrségben, lesben
kényszer szolgálatban.
'87 és '88-ban
a Nép Házának árnyékában;
közel az üres boltokhoz,
hol a fény nem jut szóhoz,
túlélési gyakorlatok kényszerében
tizenhat hónapnyi légszomj-létben.
(Részlet a Proológusból)*

TRISZTÁN

Egy lányarc, egy szebb világ nyoma
a talizmánja: egy viseltes fénykép,
melytől jobban nő a magánya.
Fogyó emlékekben őrzött érték.
Melengető tény a hűvösödő világban.
Zakója belső zsebének hű lakója.
Azt nézegeti, mutatja szünetekben,
de kezéből ki nem adja, féltőn óvja.

Belső kép, mely minden háttérrel eltakar.
Hogy az Ő hangjával beteljék –
és halványuló képe élesedjék,
Trisztán elhagyja az őrhelyét

az esti őrsgben. És a telefonközpontban
(a Pobeda karórája árán)
újra beszélhet Vele: az Ő hangja
átszáll a mérföldek határán.

De amíg számára az ismert hangra
a zárt világnak lesz újra a távlata,
Sztáncsuj őrmester ellenőrzésre indul,
léha katonát büntető őrjáratba.

És hamar megállapítja,
hogy mi az újabb engedetlenség, vétek:
a laktanya nyugati oldala őrizetlen,
de elcsípi ő a cingár könnyedséget;
ám a déli őrhely szolgálatosa,
Döme sem tudja, mit rejt a titok
(még szerencse, hogy távolról szólították,
mert ültében majdnem elszundított).

Trisztán hárompercnyi örömének
az ára háromnapnyi zárka,
és az őrnagy dühe, melynek fogytát
a század félórán át várta.

Miatta Iván a telefonszolgalatos is,
ott áll a placcon mint vádlott,
és lefokozzák a közvetlen felettest,
a tizedes Leonárdot,

ki magában megállapítja:
nincs mit kezdjünk a jövőnkkel:
közlegénynek jövünk ide,
és közlegényként megyünk el.

DÖME

A nehézkes gömbölyűség,
akit folyton az éhség kínoz, éget.
Kétszer elvetették kilépési kérelmét,
és már öt hete nem kóstolt édességet.
Sóhajokba, gondokba merülten, Döme
nincstelenséget, hiányt túlélteni tanul,
és szórakozottan a reggeli szemlére előáll
díszes vigyázzállásban – borotvátlanul.

Fölháborodik ezen az őrnagy,
a hadnagy, a Simaképi őrmester,
az ijedt káplár és a tizedes;
korholni, kiabálni egyik sem restell.

Döme közlegényt meg kell borotválni
– szól a bölcs döntés végül,
és a kínzást Szénafű káplár végzi
víz és borotvahab nélkül.

És az újonc az ócska penge
sercegését hangosítva hallja,
ahogy arcbőrét karcolja, tépi,
és szeméből a könnyet kicsalja,
mely végigfolyik az arcán ejtett
vöröslő karcolásokon,
és úgy néz bajtársaira Döme,
mintha nem is venné zokon.

Mert vasárnap délután legyőzi
a betonkerítés magas falát,
az egyetlen tényleges akadályt.
Cinkosa Kilián, a jó barát.
Együtt kijátsszák az őrszem közönyét,
és odakintről ízlelik a civilek szabadságát,
a nem parancsra tett léptek gyönyörét.

Egy órára megvalósuló álom:
Kilián sörré sört vedel,
Döme pedig sokféle süteményt
töm magába jó kedvvel.

De jön a kelletlen ébredés,
a kényszerváltás álmról valóra,
a nyirkos, rácsos falak között,
mintha az *odakint* sosem lett volna.

KILIÁN

a fekete bajszú, kreol bőrű leleményesség,
a kétéltű, laktanya-szőkevény,
a szűkös zárka visszatérő lakója,
kinek ott is bajtársa a remény.

Minden kinti sétája után
szokásos könnyedséggel adja át
a bakancs hosszú fűzőjét
és a kopott, viseltes derékszíját,
és megbékélten
viszi a lába
a hontalan, északi,
hideg cellába.

Mintha csak szabadságon lett volna,
a büntetésből visszatérve,
felfrissülten csatlakozik szakaszához,
abszurd parancson nevetgélve.

Hétköznapiakat túlélve, várja a vasárnapot,
mikor lazul a felügyelet,
és némi ügyességgel sörözésre
újra ízes alkalom lehet.

Egy szombat délelőtt
a politikai kiképzés alatt
a *Scânteia*-t olvasva,
száján egy megjegyzés kiszalad:

„Nézd a nagyfőnök képét odafönt,
a fehér inggallérja piszkosnak rémlik.”
Bár megjegyzését társainak szánta,
az elhárítótiszthez eljut éjfélig.

És elkezdődik a kihallgatás másnap.
Hívatják, vallatják a közlegényeket;
megbolydul az elhárító iroda.
A tiszt államellenes tettet emleget.

Tanúknak és bajtársaknak
feszülnek koholt vádak, kérdések;
„a helyzet súlyossága folytán”
a jelentés sokáig nem késhet.

A hétfő reggeli szemlén hiányzik
Kilián, a szökésre bátor:
egy Zsil-völgyi bánya
homályában szemet lapátol.

* *Scînteia* ('Szikra') – a Román Kommunista Párt országos napilapja.
Kötelező szombat délelőtti olvasmány a román néphadseregben.